

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/wydawnictwo/do-pobrania/publikacje-obcojezyczne/233125,Nowe-zniewolenie-Oblawa-Augustowska-Lipiec-1945-Another-Captivity-The-Augustow-R.html>
27.02.2026, 13:55

Nowe zniewolenie. Oblawa Augustowska. Lipiec 1945 / Another Captivity. The Augustów Roundup. July 1945

16.06.2016

Nowe zniewolenie. Oblawa Augustowska. Lipiec 1945 / Another Captivity. The Augustów Roundup. July 1945, red. E. Rogalewska, Białystok 2016, 335 s. ISBN 978-83-62357-10-9

Z relacji rodzin ofiar oblawy wynika, że aresztowanych wywieziono w kierunku granicy z BSRS. Ci, których trzymano w Augustowie na Zarzeczcu, mieli być wywiezieni samochodami 17 lipca około godz. 3 rano w kierunku na Lipsk i Grodno. Według Tadeusza Bondziula, świadka zeznającego w śledztwie IPN, samochody wróciły około godz. 8. „Zapamiętałem, że były 3 samochody GAZ-AA z bronią maszynową. Widziałem, jak żołnierze NKWD wyprowadzali uwięzionych na samochody... Było ich około 40–50 mężczyzn... W kolumnie był jeden samochód UB Willis”. Aresztowanych w okolicach Gib i Płaskiej także wywieziono w kierunku Białorusi, w stronę Sopoćkiń. Stamtąd samochody miały wracać po około trzech kwadransach. W tym miejscu należy zaznaczyć, że operacja „likwidacji band w lasach augustowskich” – jak to określa Abakumow – była prowadzona na całym obszarze Puszczy Augustowskiej, także w miejscowościach położonych dziś po białoruskiej stronie. Likwidacja podziemia antysowieckiego trwała również na terytorium dzisiejszej Litwy, w sierpniu 1945 r. Sowieci przeprowadzili podobną operację w powiecie mariampolskim. Latem 1945 r. trwała też akcja „oczyszczania” lasów na pograniczu polsko-litewskim. Wg relacji mieszkańców litewskiego Kopciewa, złapanych partyzantów Sowieci gromadzili w jednym z miejscowych domów i stamtąd wywozili na stację kolejową Szestokai. Represji, które dotknęły mieszkańców tych okolic było tak wiele, że trudno to będzie ustalić. W pamięci młodszego pokolenia miejscowych Litwinów pojęcie oblawy nie funkcjonuje. Możemy natomiast stwierdzić z wielkim prawdopodobieństwem, że oblawa dotknęła mieszkańców Kalet oraz innych miejscowości w pobliżu Sopoćkiń na dzisiejszej Białorusi, takich jak Balenięta, Nowiki, Rynkowce, Wólka Rządowa i Sonicze. Na okolicę Kalet jako możliwego miejsca zbrodni zwrócił uwagę historyków i śledczych Nikita Pietrow w lipcu 2014 r. Z protokołów przesłuchań oraz zebranych później relacji mieszkańców kilku z tych miejscowości wynika, że latem 1945 r. Sowieci zatrzymali tam co najmniej kilkudziesięciu mężczyzn pod zarzutem przynależności do AK. Byli przetrzymywani, przesłuchiwani i bici w stodole w Kaletach. Następnie zostali zawiezieni lub poprowadzeni w stronę polskiej granicy i tam ślad się urwał. Według Wincentego Giedrojcia z Balenięt „w tę stronę gdzie ich zawieziono, przez wiele lat droga była zagrodzona i wstęp [był] wzbroniony”. Odległość z Kalet do granicy wynosi około 3–4 km. Dziś jest to ścisła strefa przygraniczna, do której od strony białoruskiej nadal nie ma dostępu. Jak wynika z relacji świadków, latem 1945 r. w budynkach dawnej stancy KOP-u w Kaletach stacjonowały bliżej niesprecyzowane jednostki sowieckie. Teren za wsią, przy samej granicy, znajduje się w strefie lasu pierwotnego, rzadko odwiedzanego przez ludzi. Szczególnie interesujący jest kilkusetmetrowy pas graniczny w okolicach widocznego na mapach cypla, o który powiększono BSRS w trakcie powojennego korygowania linii granicznej. Najnowsze zeznania świadków wskazują jako jedno z możliwych miejsc przeprowadzenia egzekucji okolice dawnej leśniczówki Gieź, znajdującej się przy drodze Rygol – Kalety, dziś po białoruskiej stronie. Według Pawła Niziołka w wyniku korekty granicy Związek Sowiecki powiększono właśnie o pas

ziemi obejmujący leśniczówkę. Leśniczówka została później zniszczona. Znajdujący się wewnątrz tzw. zony obszar ten nie był i nie jest dostępny. Specjaliści z zakresu kartografii i geodezji wskazują możliwości istnienia w tej okolicy grobu zbiorowego. Analizując te informacje można stwierdzić, że wersja o rozstrzelaniu i pochowaniu ofiar obławy w okolicy Kalet jest znacznie bardziej prawdopodobna niż dotychczas rozważane okolice Olecka, Puszczy Rominckiej, fortów grodzieńskich, poligonu w Lidzie, posesji PUBP w Augustowie czy okolic drogi Rygol – Giby.

Fragment artykułu Barbary Bojaryn-Kazberuk „Siedemdziesiąt lat poszukiwań”

SPIS TREŚCI

Marcin Markiewicz, Wyzwolenie czy okupacja? / Liberation or Occupation?

Barbara Bojaryn-Kazberuk, Siedemdziesiąt lat poszukiwań / Seventy Years of the Search for the Victims

Ewa Rogalewska, Obława Augustowska. Wspólnota pamięci / The Augustow Roundup. A Community of Remembrance

Album

Indeks osobowy / Index of Names

Indeks geograficzny / Index of Geographical Names

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Białystok

NOWE ZNIEWOLENIE
Obława Augustowska
Lipiec 1945

ANOTHER CAPTIVITY
The Augustów Roundup
July 1945

IPN Białystok

